

Budget 2024 – Det är hög tid att gå från underfinansiering och underbemanning till att ge lärare och verksamheter hållbara förutsättningar

Vi läser tjänstemännens budgetförslag för 2024 och försöker förstå vad den innebär för våra medlemmar, deras kollegor och för barn och elever. Uppräkningen för 2024 ligger på 3,7 % och vi undrar hur långt det räcker i inflations- och dyrtider och med tecknandet av ett nytt läraravtal i vår. Vi kommer till slutsatsen att chansen för att underfinansieringen av skolan ens börjar rättas till är liten eller helt obefintlig.

Redan för ett år kunde vi visa på en beräkning som visade att utbildningssektorn i Södertälje skulle behöva ett resurstillskott på 245 miljoner för 2023 för att klara kostnadsutvecklingen samt täcka upp för tidigare besparingar. Det är svårt att göra något åt i ett drag, sa Elof Hansjons i en kommentar.¹ Vi undrar när det första steget ska tas. Lärare i förskola och skola i Södertäljes kommunala skolor talar sedan länge om konsekvenserna av en underfinansierad verksamhet, till exempel om att

- "sjukskrivningar och sjukfrånvaro tillsammans med få anställda i "grundbemanningen" ofta gör vår arbetssituation helt ohållbar".
- "vilka omöjliga scheman vi ofta har: t.ex. lektion efter lektion med 5 minuter emellan – varken lektionernas avslut eller start blir bra men bidrar till allas stress."
- "vi har för många barn/pedagog och vi är färre personal än det ser ut på papperet. För det är en kort tid av dagen som all personal i förskolan är på plats samtidigt".
- "det saknas pengar till läroböcker: Vi gör vårt material själva! Vi har ej tid till detta!"

Det finns ytterligare belägg för att kalla Södertälje kommuns skolverksamhet för underfinansierad. I Koladas statistik² visas på nettokostnadsavvikelserna, avvikelsen från vad som borde vara kostnaden givet demografi etc. För förskolan låg den på -12%,1 för 2022 (en betydande ökning från 0,4% år 2018). Våra medlemmar och förskollärare tar ofta upp bristen på särskilt stöd till barnen, bristen på kollegor, vikarieproblemet och svårigheterna i att vara förskollärare när man gång på gång behöver täcka underskottet av personal och låta detta gå före det pedagogiska uppdraget. Barngrupperna är stora i den kommunala förskolan: 15 per grupp för 1-3-åringar och 19,4 för 4-5-årsgruppen; siffror högre än för riket, andra större städer och Stockholms läns kommuner.³ Även gruppstorleken för förskoleklassen, 17,2, är större i samma jämförelse och ökande.⁴

I Södertälje är kostnaden per inskrivet barn i förskolan lägst i jämförelse⁵. Finns det en god och rimlig förklaring till varför verksamheten hos oss kostar runt 5000 kr mindre per barn? Förskolan i Södertälje har år efter år gått med plus samtidigt som förskollärarna vittnar om

¹ <https://www.lt.se/2022-11-18/lararna-sodertaljes-skolor-gar-pa-knana--saknar-245-miljoner-kronor>

² De siffror vi refererar till gäller 2022, om inget annat anges, <https://www.kolada.se/>

³ Mellan 13-14 st 1-3-åringar och 16,8-17,9 st för riket/Stockholms läns kommuner resp. större städer.

⁴ 15,5, 16,6 och 15,6 för riket/Stockholms läns kommuner/större städer.

⁵ 164tkr att jämföra med 171,7, 169 tkr samt 168,7 för riket/Stockholms läns kommuner resp större städer.

en verksamhet där man går på knäna. Vi behöver en budget lagd som om tar hand om underbemanningen, bristerna i elevstöd och den höga arbetsbelastningen.

Nettokostnadsavvikelsen för fritidshem inkl. öppen fritidsverksamhet är - 34 %, en anmärkningsvärd siffra. Vi ser samtidigt att andelen årsarbetare i fritidshem med pedagogisk högskoleexamen är mycket låg, endast 19%. Här behöver den kommunal budgeten ta höjd för att framöver kunna rekrytera fler legitimerade lärare och samtidigt sänka nettokostnadsavvikelsen.

Andelen behöriga, legitimerade lärare påverkar både kostnader och kvaliteten i undervisning och bedömning. I grundskolan har behörigheten ökat från 69,5 % år 2018 men 76,2% är fortfarande lägre i jämförelse med andra.⁶ En lägre andel behöriga lärare påverkar kvaliteten negativt men givetvis kostar det mer att locka fler behöriga lärare till Södertälje. Här behöver vi återigen en budget som tar höjd för löner som attraherar och rekryterar – och också klarar både fler behöriga, legitimerade lärare och nya löneavtal utan att behöva finansiera dessas kostnadsökningar med personalnedskärningar.

Det är skolan som får stå för konsekvenserna av en budget som år efter år inte möter upp behoven och det är inte minst lärarna som betalar notan. I form av färre arbetskamrater, mer arbete, ökad stress och ohälsa och en evigt gnagande samvetsstress för alla barn och elever som inte får det de behöver.

I Södertälje behövs det bland annat pengar till:

- En ordentlig satsning för att komma till rätta med lärares arbetsbelastning och arbetsmiljö.
- Minskade barn- och elevgrupper.
- Förstärkt elevhälsa och specialpedagogiskt stöd på alla skolor.
- Höjda löner och förbättrade arbetsvillkor för alla lärare.
- att behålla, återuppbygga och utveckla tvåläraresystemet på alla stadier.

Ett av kommunfullmäktiges mål är att "resultaten i förskolan, skolan och vuxenutbildningen ska förbättras", alla beslut och aktiviteter ska utgå ifrån att alla barn och elever ska uppnå de mål som finns. Vad ledare och medarbete ska se till, säkra, utveckla osv.⁷ beskrivs kort i Mål & budget men ingenstans nämns att möjligheterna att utföra allt detta direkt hänger ihop med förutsättningarna som lärare ges - eller inte ges.

I presentationen av de fyra prioriterade områden som ska utvecklas⁸ sägs inget om hur detta ska kunna genomföras samtidigt som man brottas med de problem som en alltför tunn budgetram innebär. Att "medarbetarna håller en kvalitet som motsvarar högt ställda krav och förväntningar i sitt arbete" och "säkrar erfarenhetsutbyte och samarbete" som ska ge "effekter i undervisningen" är betydligt svårare när andelen behöriga lärare är låg och när bemanningen överlag likaså. "Ständiga förbättringsåtgärder" ska vidtas, men ska dessa år

⁶ 80,3 % i Stockholms läns kommuner, 83,3% i andra större städer (2022).

⁷ Vad gäller pedagogisk ledning, lärande organisationskultur, mål- och resultatstyrning och hög kvalitet i undervisningen.

⁸ Sidan 6 i Mål & Budget, förvaltningens underlag 2023-07-07

efter år göras utan att det skjuts till medel? Ska kostnaden för den kvalitativa utvecklingen ligga på en slutkörd lärarkår?

Förutom vad ledare och medarbetare ska göra (med eller utan tillräckliga förutsättningar) hittar vi bara *ett* uttalat mål för vad mer som ska göras för att förbättra skolresultaten: förbättra gång- och cykelvägarna till skolan för att främja folkhälsan genom fysisk aktivitet (då "elever som rör sig presterar bättre").⁹

Södertälje kommun behöver börja satsa på riktigt, vända underfinansieringen till att budgetera för en väl behövd förstärkning. Trots kristider – för inget barn eller elev kan vänta, deras utbildning sker här och nu. Och lärarna som finns behöver fortsätta arbeta i kommunen och i yrket, och nya behöver lockas till yrket och rekryteras till kommunen.

Tidigare överskott har visat att pengarna finns och att fortsätta hänvisa till bristen på pengar håller inte. I samband med att regeringens budget presenterats har finansministern hänvisat till de rekordhöga överskotten, 116 miljarder i landet, som ett sätt för kommunerna att själva ta ansvar för det ekonomiska läget. "Det finns möjligheter för kommunerna. Man har haft stora överskott under flera år, och man har en resultatutjämningsreserv."¹⁰

2022 redovisade kommunförvaltningen ett resultat på 457,4 mnkr varav utbildningsnämnden ska ha stått för +50mnkr. Plus i den kommunala ladan, alltså, men aldrig att en krona går tillbaka till verksamheterna. Resultatet för medborgarnas utbildning ansågs inte vara uppnått då kunskapsnivån inom förskolan föreföll sjunka samt att meritvärdet inom grundskolan hade sjunkit. Resultaten bedömdes bero på en högre frånvaro i verksamheten till följd av coronapandemin.

Vi anser att också de brister som vi påtalar påverkade - och kommer fortsätta att påverka - resultaten och att det är hög tid att börja finansiera skolverksamheterna för bästa skolgång för barn och elever, för att leva upp till intentionerna i Mål & Budget och för framtiden.

För Sveriges Lärare Södertäljes styrelse

Jaana Lundqvist, vice ordförande

Bil. länk ["Döden för svenska skolan". En rapport om lärares syn på nedskärningarna och deras konsekvenser.](#)

⁹ Målområde 1 Socialt hållbara Södertälje, s.5 i tjänstemännens underlag till Mål & budget.

¹⁰ <https://www.vilarare.se/nyheter/nedskarningar/116-miljarder-overskott-anda-sparar-kommuner-pa-skolan/>